

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ»
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)

12–13 травня 2016 року
м. Тернопіль

У двох томах
ТОМ 2

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2016

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай

Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 12–13 трав. 2016 р.) : у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2016. – Т. 2. – 364 с.

ВСТАНОВЛЕННЯ ПЕРВИННОГО КОНТАКТУ ЛІКАРЯ ПРИ РОБОТІ З ПАЦІЄНТАМИ В ДІАГНОСТИЧНО-ЛІКУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ю. В. Руденко

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

Від першого контакту лікаря з пацієнтом залежить процес міжособистісної взаємодії та якість реалізації діагностично-лікувального процесу. Враховуючи психологічні особливості пацієнтів, які звернулися на консультацію до лікаря, фахівець має володіти відповідними комунікативними компетенціями, першим етапом яких є встановлення первинного контакту з пацієнтом.

Фактори, що впливають на встановлення первинного контакту та на сам процес міжособистісної взаємодії між лікарем та пацієнтом: невербальна (жести, міміка, пози) та вербальна поведінка (інтонація, голос); дистанція спілкування, наближеність чи віддаленість розташування співбесідника (може полегшувати, або ускладнювати, або робити спілкування неможливим); співчутливе, позитивне, турботливе, емпатичне та толерантне ставлення до пацієнта; ефективне слухання та спостережливості [1, с. 252-262], [2, с. 47].

Перелічені фактори сприяють встановленню первинного контакту, викликають довіру до лікаря, та несуть позитивний вплив на реалізацію діагностично-лікувального процесу. Таким чином, лікарю необхідно володіти відповідними комунікативними компетенціями, зокрема вмінням встановлювати первинний контакт з пацієнтом.

Література

1. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности: Учебник для студентов высших учебных заведений. – М., 2003. – 304 с.

2. Шунько Є.С., Добрянський Д.О., Краснов В.В., Краснова Ю.Ю., Матвієнко І.М., Бондаренко Т.В., Костюк О.О., Кончаковська Т.В., Лакша О.Т., Килимник Т.М. Принципи розробки освітнього стандарту підготовки фахівців в лікарській резидентурі (на прикладі спеціальності «неонатологія»). Методичні рекомендації. – Київ 2015. – 47 с.

УДК 378.046-021.65:37.091.33-027.22:378.016:617

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

М. А. Селезньов

Харківський національний медичний університет

ACTIVE TEACHING METHODS IN PREPARATION OF SURGICAL INTERNS

M. A. Seleznev

Kharkiv National Medical University

Експериментальне дослідження використання активних методів навчання у процесі підготовки майбутніх лікарів було проведено на базі Харківського національного медичного університету серед інтернів при вивченні навчальної дисципліни «Хірургія» у 2014-2015 н.р.

Якісну та кількісну успішність майбутніх лікарів у групах КГ та ЕГ визначали за результатами пробного тестування «Крок-3» серед лікарів-інтернів за фахом «Хірургія».

Можливості засвоєння знань і формування практичних навичок та вмінь з основ хірургії оптимізували, використовуючи лекції з мультимедійним супроводом, міждисциплінарні семінари, інтерактивні вправи, дидактичні ігри, в яких інтерни виявляли рівень знань із технології лікарської роботи і готовності вирішувати складні професійні завдання.

Аналіз результатів проведеного дослідження показав, що використання активних методів в освітній процес дають найбільш високі результати у порівнянні із традиційною методикою викладання.

Experimental study of the use of active learning methods in the training of future doctors was held at the Kharkiv National Medical University of interns in the study discipline "Surgery" in the 2014-2015 academic year

Qualitative and quantitative success of future doctors in groups CG and EG were determined by results trial testing "Krok 3" of interns in specialty "Surgery".

The learning and formation of practical skills and abilities of the foundations of surgery were optimized by lectures with multimedia support, interdisciplinary seminars, interactive exercises, educational games in which interns showed knowledge of the technology of medical work and readiness to solve complex professional tasks.

Study the results analysis showed that the use of active methods in the educational process give the highest results compared with traditional teaching methods.

Вступ. Медична освіта повинна розглядатися, як безперервний процес і найважливіший фактор високого рівня професійної компетенції працівників системи охорони здоров'я. Сьогодні в усьому світі йде осмислення того, якою має бути медична освіта, її місія, роль і місце у зміцненні здоров'я населення.

Як зазначено в Програмі первинної спеціалізації: «основною метою інтернатури є підвищення рівня практичної підготовки лікарів-інтернів у їх професійній готовності до самостійної лікарської роботи»[1].

Орієнтація інтернів на розвиток самоосвіти стала особливо актуальною у зв'язку з тим, що Українська система

вищої освіти має відповідати європейським стандартам. Зміна парадигми вищої медичної освіти, орієнтація на європейські стандарти підготовки висококваліфікованих медичних кадрів спонукали до змістовного перегляду медичної освіти, пошуку сучасних педагогічних технологій навчання та застосування їх при підготовці лікарів-інтернів[4]. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методів навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються активні методи та інтерактивні технології. Активні методи навчання досить швидко були визнані викладачами як дієвий засіб впровадження нових освітніх технологій[5,6]. Використання цих технологій у підготовці майбутніх хірургів мають певні особливості, що обумовлено необхідністю розвитку практичних навичок[2].

Все зазначене вище зумовило актуальність **мети роботи**: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити реалізацію педагогічних умов використання активних методів у процесі підготовки лікарів-інтернів хірургічного профілю.

Основна частина. Досліджувались педагогічні умови використання активних методів навчання у процесі підготовки лікарів-інтернів.

Для досягнення вказаної мети, вирішення поставлених використовувались методи дослідження[3]:

- теоретичні: аналіз, порівняння, систематизація поглядів учених на різні аспекти досліджуваної проблеми, аналіз наукової психолого-педагогічної літератури, аналіз нормативної документації;

- емпіричні: діагностичні (анкетування, тестування, інтерв'ю, опитування, бесіда, дискусія) – для експериментальної перевірки педагогічних умов використання активних методів навчання;

- методи математичної статистики: обробка та порівняльна характеристика результатів дослідження, з'ясування кількісних залежностей між явищами та процесами, які вивчалися.

На початковому етапі дослідно-експериментальної роботи було проведено анонімне опитування викладачів та інтернів з питань пов'язаних із використанням активних методів навчання у системі післядипломної освіти ХНМУ. Усього в анкетному опитуванні взяли участь 104 інтерна та 24 викладача.

Якісну та кількісну успішність майбутніх лікарів у групах КГ та ЕГ визначали за результатами пробного тестування «Крок-3» серед лікарів-інтернів за фахом «Хірургія». У результаті констатувального експерименту було виявлено недостатній рівень знань інтернів в зазначеній навчальній дисципліні.

Експериментальне дослідження використання активних методів навчання у процесі підготовки майбутніх лікарів було проведено на базі Харківського національного медичного університету серед інтернів при вивченні навчальної дисципліни «Хірургія» у 2014-2015 н.р. Для цього було сформовано експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ) групи у кількості 18 осіб в кожній.

Проаналізувавши особливості активних методів навчання у процесі підготовки лікарів-інтернів, було визначено, що основними педагогічними умовами їх реалізації є: 1) особистість викладача та рівень його педагогічної майстерності; 2) урізноманітнення форм та методів навчання; упровадження активних методів.

Для визначення ефективності вказаних умов на формування компетентності майбутніх лікарів, з використан-

ням обраних методик на циклі післядипломного навчання був проведений психолого-педагогічний експеримент. Дослідження проводилось згідно основних етапів педагогічного експерименту: підготовчий етап, дослідницький етап (констатувальний, формувальний та контрольний), обробка отриманих результатів, інтерпретація результатів дослідження та формулювання висновків, а також впровадження результатів експерименту.

В ЕГ використовувались лекції з мультимедійним супроводом, лекції прес-конференції, міждисциплінарні семінари та ін.[7]. Також, для реалізації зазначених педагогічних умов, застосовувалися окремі інтерактивні вправи, проводилися дидактичні ігри, в яких інтерни виявляли рівень знань із технології лікарської роботи і готовності вирішувати складні професійні завдання.

Після проведення різних видів занять в групі ЕГ із застосуванням активних методів навчання, були проаналізовані дані кількісної та якісної успішності інтернів у повторному тестуванні.

Середній бал успішності в КГ склав 4,1 бала, а в ЕГ середній бал дорівнював 4,7 бали.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що використання активних методів позитивно впливає на рівень успішності інтернів. Шляхом математичного та статистичного аналізу було виявлено, що за умови використання традиційних форм та методів навчання, рівень знань інтернів КГ з дисципліни «Хірургія» виріс на 0,1 бали, а в ЕГ після проведення занять із використанням активних методів навчання рівень знань виріс на **0,5 бали**.

Під час експериментального дослідження при застосуванні активних методів навчання на заняттях в ЕГ ми спостерігали посилення зацікавленості до тем, що розглядалися, зріс інтерес до опанування навчальних дисциплін, інтерни активно включалися в обговорення проблемних завдань, збільшився рівень активності та самостійності майбутніх лікарів. Головною відмінною рисою активних методів навчання є ініціативність інтернів у навчальному процесі, яку стимулює педагог з позиції партнера-помічника. Перебіг і результат навчання набуває особисту значимість для всіх учасників процесу і дозволяє розвинути в майбутніх лікарів здатність самостійного вирішення проблеми.

Усе це свідчить про ефективність визначених педагогічних умов, зокрема ролі особистості викладача та рівня його педагогічної майстерності, удосконалення програми підготовки із використанням активних методів навчання в умовах інтернатури. Реалізовані педагогічні умови сприяють підвищенню якості професійної підготовки та рівню успішності майбутніх лікарів.

Висновки:

1. Використання викладачами активних методів навчання у процесі підготовки сприяє підвищенню рівня успішності знань, вмінь та навичок, і загалом, формуванню компетентності лікарів-інтернів.

2. Визначено, що серед інших, найбільш ефективний вплив на професійний розвиток майбутнього хірурга, як компетентної особистості та конкурентоспроможного фахівця, здійснюється завдяки застосуванню таких активних методів: метод навчання в дискусії, метод ситуаційного аналізу (кейс-метод), метод моделювання ситуацій (симуляційне навчання). Саме ці методи були використані та упроваджені при викладанні навчальної дисципліни «Хірургія» в ЕГ.

Література

1. Васильева И.А. Оптимизация учебного процесса в преподавании курса по выбору студентам старших курсов медицинского факультета и врачам-интернам. / Васильева И.А. // Проблемы непрерывного медицинского образования и науки – 2015. - №3 – С. 19
2. Горшков М.Д. Объективная оценка базовых навыков лапароскопии / Горшков М.Д., Федоров А.В. // Эндоскопическая хирургия. – 2014. – №12 - С.28–30.
3. Ипатова Л. О. Активные методы обучения, как важный фактор активизации учебного процесса высшей школе / Ипатова Л. О. // ФЭН-Наука. – 2012. – №12 - С. 72–74.
4. Перспективы подготовки врачей-интернов по модулю «Неотложные состояния» / Клигуненко Е.Н., Ехалов

В.В., Слива В.И. и др.]. // Медицина неотложных состояний. – 2012. – №5. – С. 45–47

5. Шумова И. В. Активные методы обучения как способ повышения качества профессионального образования / Шумова И. В. // Педагогика: традиции и инновации: материалы междунар. науч. конф. Т. II. — Челябинск: Два комсомольца, 2011. — С. 57-61

6. Beylefeld A.A. A gaming approach to learning medical microbiology: students' experiences of flow. / Beylefeld A.A. Struwig M.C. // Med Teach. – 2007 Nov. – №29. – p. 933–40.

7. The educational effects of portfolios on undergraduate student learning: a Best Evidence Medical Education (BEME) systematic review. / Buckley S. Coleman J. Davison I et al.]. // Med Teach. – 2009. – Apr 31(4) p. 282–98.

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

І. М. Скрипник, А. В. Марченко, Г. М. Давиденко, Т. А. Хміль

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», Полтава

Вступ. Інтерактивність є виключно важливою характеристикою сучасної освіти. Лідерські позиції сьогодні належать тим, хто володіє найсучаснішою інформацією, вміє її одержувати й ефективно використовувати. Застосування в навчальному процесі лікарів-інтернів розвивальних, проблемних, дослідницьких, пошукових ситуацій, що забезпечують стійку мотивацію до навчання, умови для творчості та самореалізації в навчанні є необхідною вимогою у післядипломній освіті.

Основна частина. У розрізі сучасності джерела активності майбутнього лікаря є різними. Вони криються: у мотивах і потребах; в середовищі, що оточує людину; в особистості керівника й засобах його роботи, формах взаємовідносин й взаємодії керівника та лікаря-інтерна. До факторів, що стимулюють активність, відносять: пізнавальний і професійний інтерес, творчий характер, змагальність, ігровий характер проведення занять, емоційний вплив поданих факторів. Інтерактивність навчання не можна досягнути без відкритих, доброзичливих відносин між учасниками навчального процесу, умінь викладача використовувати для цього спеціальні соціально-психологічні, дидактичні й особистісні засоби.

Інтерактивне навчання – процес, що побудований на взаємодії з навчальним середовищем; ґрунтується на психології людських взаємин і взаємодій; сутність його полягає в організації спільного процесу пізнання, коли знання здобуваються в спільній діяльності через діалог, полілог між лікарем-пацієнтом за участі викладача. Інтерактивне навчання дорослих здійснюється з урахуванням їх інтересів і запитів, життєвого і професійного досвіду, у формах партнерської взаємодії всіх суб'єктів навчального процесу.

Висновки. Таким чином, інтерактивне навчання дозволяє інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння й творчого застосування знань при вирішенні практичних

завдань; підвищує мотивацію й залученість лікарів-інтернів у вирішенні професійних проблем; формує здатність мислити неординарно; дає досвід встановлення контакту, взаємозалежних ціннісно-змістовних відносин зі світом (культурою, природою), людьми й самим собою – досвід діалогічної пізнавальної діяльності, соціально-моральних комунікативних відносин й самопізнання; забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності й умінь щодо комунікації, але й є необхідною умовою для становлення й удосконалювання професійної компетентності через включення учасників навчального процесу в осмислене переживання індивідуальної й колективної діяльності для нагромадження досвіду, усвідомлення й прийняття цінностей.

Література

1. Змеев С. И. Андрагогика: основы теории и технологии обучения взрослых /С.И. Змеев. – М.: ПЕР СЭ, 2007.

2. Образование взрослых на рубеже веков: вопросы методологии, теории и практики. (Монографическая серия: научный редактор – директор ИОВ РАО, докт. пед. наук В.И. Подобед): в 4-х томах /Под ред. Ю.Н. Кулюткина, Г.С. Сухобской. – Книга 2. Психологические и нейропсихологические основы обучения взрослых /Под ред. В.Д. Еремеевой, А.И. Канатова. – СПб.: ИОВ РАО, 2000. – 112 с.

3. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода /Под ред. д-ра социологических наук, профессора Ю.П. Сурмина – К.: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

4. Технология интерактивного обучения: Введение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.moi-universitet.ru/>. Рецензенты: Глузман О.В., д.пед.н., профессор; Мещанинов О.П., д.пед.н., профессор. © Сисоева С.О., 2011.